

Tiedonhaku, kirjastot ja
lähdetietojen merkitseminen

OP1

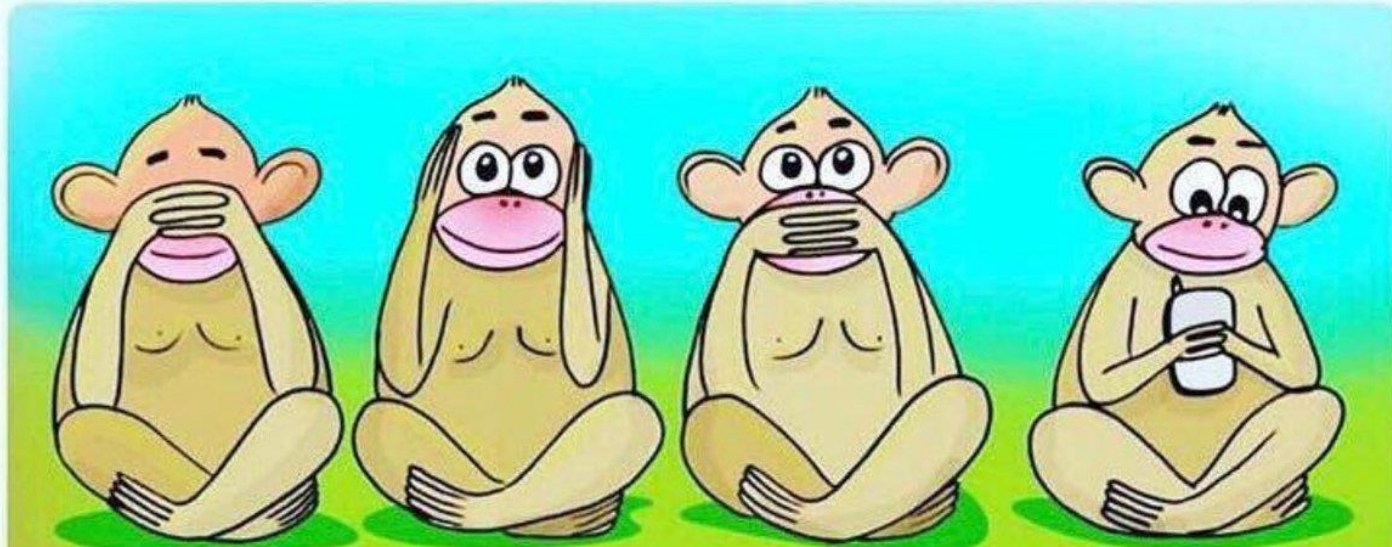
3 opetuskertaa

Finally the 4th monkey
has come!

The combination of all,
won't speak, won't see
and won't listen...

6:08 PM ✓✓

Läsnäolo on jokaisella kerralla pakollinen

Kurssityönä on lyhyt tutkielma, joka palautetaan kirjastokurssin palautuskansioon Pedanettiin

Tunnit ovat osa Op1 kurssia

Opiskelu lukiossa edellyttää itsenäistä tiedonhakutaitoa:

- ❖ Tehtävät
- ❖ Ryhmätyöt
- ❖ Tutkielmat
- ❖ Sähköiset yo-kirjoitukset

Tärkeimmat tiedonhankintapaikat:

- ❖ Luotettavat verkkosivustot
- ❖ Lukion opiskelijakirjasto
- ❖ Kaupunginkirjasto (useita toimintapisteitä)

Lukki - kirjastot

Kirjastossa tietoa voi etsiä:

❖ **KIRJOISTA**

❖ **LEHDISTÄ**

❖ **SÄHKÖISISTÄ TIEDOSTOISTA**

❖ **MUISTA DOKUMENTEISTA**

Moni sanoo, *ettei ole aikaa tai kiinnostusta* kirjojen lukemiseen, kuitenkin:

- ❖ Kaikki maailmassa oleva tieto on lauseina.
- ❖ *Lukutaito ja luetun ymmärtäminen ovat kaiken oppimisen ja sivistyksen perusta.*
- ❖ Lukeminen parantaa
  - keskittymiskykyä
  - sanavarastoa
  - luetun ymmärtämistä
  - tekstin tuottamista
- ❖ Ja mikä parasta: lukeminen ja uuden oppiminen on kivaa!

Kirjastoissa tieto on luokiteltu kirjastoluokituksen mukaan:

- ❖ Saman aihepiirin kirjat ovat samassa luokassa
- ❖ Pääluokkia on 10
- ❖ Jokaisessa luokassa on useita alaluokkia
- ❖ Kirjastoluokkien sisällä kirjat ovat hyllyssä aakkosjärjestyksessä
- ❖ Pää- ja alaluokkien sijainti on merkitty hyllyihin

Kirjastoluokitusjärjestelmä:

<https://finto.fi/ykl/fi/page/34>

Lukion kirjasto

- ❖ Laajat kokoelmat eri alojen kirjallisuutta
- ❖ Työskentelytilaa
- ❖ Pohjolanmäen koulun remontin jälkeen kirjasto avataan uudistettuna *mediateekkinä*

TIEDONHAKU

- ❖ Voit käyttää [KOULUN KOTISIVUA](#) apunasi tiedonhaussa
- ❖ Koulukirjaston ja kaupunginkirjaston materiaalien etsimiseen ovat linkit.

Tiedonhaku tietokannoista

1. Tiedontarpeen tunnistaminen
2. Tiedonhakujärjestelmän ja tietokannan valinta
3. Hakutermien valinta
4. Tiedonhaun toteutus
5. Tiedonhaun muokkaus
6. Hakutulosten arviointi

Esim: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>

Hakujen suorittaminen kirjastojen tietokannoista:

MIETI HAKUSANA:

- ❖ Kirjailijan nimi
- ❖ Kirjan nimi
- ❖ Teemaan liittyvä sana

HAKU KERTOO:

- ❖ Hyllysijainnin
- ❖ Saatavuuden
- ❖ Missä Lukkikirjastossa teos on saatavilla

NÄIN KÄYTÄT LUKION KIRJASTOA

LAINAUSTOSITE

*Lehtien Yhteistyön
lukion kirjasto*

Kirjan tiedot:

tekijä _____ teoksen nimi _____

Lainajan tiedot:

nimi _____ ryhmä _____ osoite _____

puhelin _____ sähköpostiosoite _____ päiväys _____

Sijoita kortti punaiseen muovitaskuun ja tasku kirjan paikalle
laina-aika neljä viikkoa
palautettuasi kirjan, poista tosite ja sijoita kirja oikealle paikalleen seuraavan käytettäväksi

- ❖ OTTAESSASI KIRJAN HYLLYSTÄ KATSO SEN SIJAINNIPAIKKA, LAITA SIIHEN JOKIN MERKKI
- ❖ PALAUTA KIRJA OIKEALLE PAIKALLEEN, JOS OLET EPÄVARMA JÄTÄ KIRJA PÖYDÄLLE
- ❖ AINA KUN VIET KIRJAN ULOS KIRJASTOTILASTA, TÄYTÄ LAINAUSKUITTI JA ASETA SE KIRJAN TILALLE PUNAISEEN MUOVITASKUUN (TÄYTÄ KAIKKI KOHDAT)
- ❖ PALAUTTAESSASI KIRJAN, POISTA LAINAUSKUITTI

Sähköinen tiedonhaku

- ❖ Google ei ole ainut hakukone ja [WIKIPEDIA](#) ei ole ainoa tiedon lähde!

Miten
tekoälyä voi
käyttää
järkevästi
apuna
opinnoissa?

ChatGPT

Lukio-opintojen tärkeimmät tavoitteet ovat yleissivistyksen hankkiminen ja opiskelutaitojen kartuttaminen.

Jos näitä ei kykene hankkimaan, tulee vaikeuksia opinnoissa ja elämässä.

Lukiolaisen tulee kyetä itsenäiseen ja kriittiseen tiedon-

• valintaan

• käsittelyyn

• välittämiseen

• arviointiin

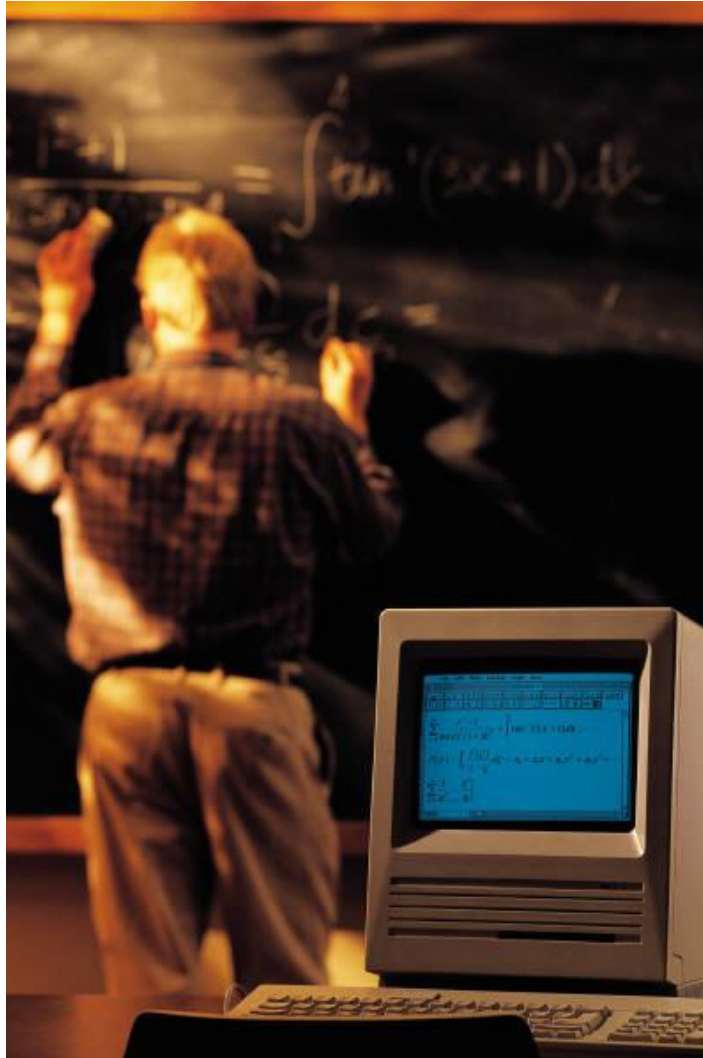
Sähköinen ylioppilastutkinto

- runsaasti materiaalia tehtävien liitteenä
- on kyettävä löytämään olennainen: *opettele lukemaan tekstiä silmäillen*
- pystyttävä materiaalin pohjalta soveltavaan kirjoittamiseen

Muista sähköisessä tiedonhaussa,

että lukion opettajat osaavat käyttää tietotekniikkaa:

❖ **Älä kopioi tekstejä suoraan netistä - eikä muualtakaan.**

Plagiointi, eli toisen tuottaman aineiston kopiointi ilman lähdeviittauksia

- Voi johtaa kurssityön hylkäämiseen
- Voi johtaa kurssin keskeytymiseen
- Voi johtaa rehtorin antamaan kirjalliseen varoitukseen

A silver laptop is open on a wooden desk. To its right is a glass of water. The background is blurred, showing a desk with papers. The text is overlaid on the laptop screen area.

Tietolähteitä voi lainata ja referoida, mutta niitä ei saa kopioida.

Prosessoi siis lainaamasi teksti itse ja ilmoita käyttämäsi lähteet.

Mene omalla laitteella osoitteeseen: kopiraittila.fi

- Pelaa ja opi
- Lukio
- Tiedonhankintataito, teosten käyttötaito
- Pelaa

Mene omalla laitteella
osoitteeseen: kahoot.it

Lähteiden ilmoittaminen

- ❖ Aina käyttäessäsi koulutyössä tietoa jonkun toisen tuottamasta aineistosta, merkitse lähteesi!

Kurssitöissä on käytetyt lähteet ilmoitettava

Kurssien opettajat antavat kurssikohtaiset tarkemmat ohjeet

Vähimmäisvaatimus:

Työn lopussa on oltava lähdeluettelo

Lähteiden merkitseminen tekstiin

- Jokaisen tekstikappaleen lopussa on ilmoitettava käytetyt lähteet joko sulkujen sisällä tai alaviitteenä

Esimerkki viitteiden sijoittamisesta sulkuihin kappaleen loppuun

Tohtori Boldtin Lohjan Kotiseutututkimuksen ystävien julkaisusarjoissa painetut julkaisut liikkuivat enimmäkseen talouselämän ja Lohjan kotiseutututkimusta selostavien aiheiden piirissä. Näiden lisäksi hän julkaisi myös lukuisia kasvitiedettä koskevia tutkimuksia. (<http://www.kotiseutuyhdistys.lohja.fi/boldt.htm>. Viitattu 18.2.2016)

Tohtori Robert Boldt ja maisteri A. E. Streng tekivät kesinä 1895 ja 1896 yhteensä noin 5200 luotausta Lohjanjärven syvyyskarttoja varten. Luotauksista 1400 teki Boldt järven itäisissä osissa. Luotaukset tehtiin Outamon ratsutilalliselta Maneliukselta vuokratun höyrypurren avulla. Streng aloitti järven länsiosien luotaukset 16. kesäkuuta 1896 ja päätti ne elokuun 15. päivänä. Strengin havaintojen mukaan järvi oli usein täysin tyyni aamuisin klo 8:00 asti, jonka jälkeen alkoi tuulla puoleenpäivään saakka. Tunnin-puolentoista tyvenen tauon jälkeen tuuli yltyi, mutta vastakkaiselta suunnalta kestäen auringonlaskuun asti, jolloin järvenpinta taas tyyntyi. (Streng 1897. s. 1-3., Perttula 1974.)

Vedenkorkeus oli mittauksien aikaan poikkeuksellisen alhainen. Elokuun alkupuolen sadesäät nostivat sitä vain hieman. Vedenpinnan muutosten huomioonottamiseksi Streng teki merkinnän metrin veden pinnan yläpuolelle kallioon Jalassaaren ja Kauriannokan välisen Kivessalmen länsirannalle. Tämän merkin hän toivoi olevan avuksi, kun tulevaisuudessa suoritetaan vastaavia mittauksia. (Streng 1897. s. 6.)

Esimerkki alaviittauksien käytöstä

levisi Ruotsiin vuonna 1350, ja aiheutti suuren kuolleisuuden. Skytte menehtyi näihin aikoihin - ehkä vuosien 1350-1353 välillä. *Suomen ja Hallandin herttuaksi* nimitettiin helmikuussa 1353 kuninkaan uusi suosikki, *Bengt Algotsson* (n. 1330–1360).⁵³⁰ Skytteltä jäi leskeksi puoliso *Hilla*.⁵³¹

Junkarsborgin sijainti kertoo, että vielä sen perustamisaikana 1100-1200-luvuilla Itämereltä pääsi melko helposti linnoituksen luo, noin 12 kilometriä vesitietä Karjaan kirkonkylän yläpuolelle. Ajan mittaan maankohoaminen pidensi Mustionjokea sekä vaikeutti alavirrassa esiin nousseiden Åminneforsin ja Skavistadin koskien takia kulkemista, jolloin joki menetti merkitystään liikenneväylänä. Kos-

---

⁵²² FMU I. 1910. s. 492. FMU VIII. 1935. s. 357. Ensimmäinen asiakirja päivätty Tallinnaan 1335. Toinen on päivätty Kirkonummelle 1347. Asiakirjoissa Skytte myy ja lahjoittaa alueita mm. Mustionjoen varsilta luostarin käyttöön.

⁵²³ Maaranen 2017. s. 148.

⁵²⁴ FMU VIII. 1935. s. 357–358. Aiheesta myös: Suvanto, Seppo: Skytte, Gerhard. Kansallisbiografia-verkojulkaisu. *Studia Biographica* 4. Helsinki: SKS, 1997–. Viitattu 26.4.2020.

⁵²⁵ Vahtola 2003. s. 48.

⁵²⁶ Kerkkonen 1952. s. 122-123. Läänityksistä 1300-luvulla: Salminen 1993. s. 2-4.

⁵²⁷ FMU II. 1915. s. 173–174.

⁵²⁸ Nämä nimet esiintyvät kartoissa vasta 1900-luvulta lähtien.

⁵²⁹ Maaranen 2017. s. 201-202. Siiriäinen 1973. s. 50. **Etsi tämä kartta!** - vai onko kyse Teutarin Borgbergistä? Aiheesta mahdollisesti myös: Appelgren 1891. s. 74. Appelgren mainitsee Borgbergin olevan kolme virstaa ruukilta itään.

⁵³⁰ FMU I. 1910 s. 262.

⁵³¹ Riksarkivet. Päiväämätön kirje vuodelta 1360: SDHK-nr: 7655.

Lähdeluettelo

- Tuotoksen loppuun kootaan luettelo kaikista käytetyistä lähteistä
- lähteet järjestetään sukunimen/ teoksen nimen mukaan aakkosjärjestykseen
- kirjoista ilmoitetaan myös painopaikka, joissain tapauksissa voidaan mainita myös käytetty painos
- Myös käytetyt www –osoitteet ilmoitetaan lukupäivämäärän kanssa

Esimerkki lähdeluettelosta

Kirjallisuus:

Aalto 1992. Aalto Seppo ja Rentola Kimmo: Karkkilan eli Högforsin ja Pyhäjärven - entisen Pahajärven historia. Gummerus. Jyväskylä 1992.

Aalto 2012. Aalto Seppo: Sotakaupunki. Helsingin vanhakaupungin historia 1550-1639. Keuruu 2012.

Alaniska 2013. Alaniska Kari: Kalojen kuninkaan tie sukupuuttoon. Kemijoen voimalaitosrakentaminen ja vaelluskalakysymys 1943–1964. väitöskirja Acta Univ. Oul. B 117. Oulu 2013.

Af Hällström 1948. Af Hällström Olof: Karis socken från forntiden till vara dagar. 1. Forntiden. Ekenäs 1948.

Alenius 2011. Alenius Teija: From Forest to a Farmland. Palaeoenvironmental Reconstruction of the Colonization of Western Uusimaa. Helsinki 2011.

Alhopuro 2010. Alhopuro Erkki: 450 vuotta Äijälän ratsutilan historiaa. Lisiä Lohjan pitäjäkertomukseen XCII. Hämeenlinna 2010.

Anttonen 2002. Anttonen Veikko: Elämä esihistoriallisessa Suomessa. Artikkelijulkaisussa Suomen kulttuurihistoria 1. Taivas ja maa. Toim. Lehtonen Tuomas ja Joutsivuo Timo. Helsinki 2002.

Appelgren 1891. Appelgren Hjalmar: Suomen muinaislinnat. Tutkimus vertailevan muinaistieteen alalla. Helsinki 1891.

Brenner 1953. Brenner Alf: Sjundeå Sockens Historia. Första delen. Hangö 1953.

SEURAAVA KERTA

Vierailu pääkirjastoon, jossa

- luento kirjastonkäytöstä
- tiedonhaun harjoittelua annetusta teemasta: ota oma tietokone mukaan!
- etsitään luettavaksi tieto- kirja/artikkeli/ nettilähde, josta laaditaan kirjoitelma
- kokoontuminen kirjaston lehtilukusaliin, Järnefeltin salin eteen
- ota mukaan kuvallinen henkilötodistus, jos sinulla ei ole Lukki-kirjastojen kirjastokorttia

**Kirjaudu koulun sivuille --> Opiskelijoille --> Kirjasto, tie
tiedon valtaväylille --> palautuskansio**

Kansiossa on ohjeet siitä, millainen tutkielman pitäisi olla.

Laadi kirjoitelma:

- Käsittele/ kerro/ kuvaile/ analysoi valitsemaasi kirjaa
- Pohdi kirjan kirjoittajan vaikutteita/ tavoitteita
- Pyri sijoittamaan teos kirjailijan tuotantokaareen (Selvitä mitä muuta tekijä on julkaissut - miten tämä kirja on suhteessa muuhun tuotantoon?)
- Pohdi kirjan kirjoittamisaikakauden merkitystä tuotoksessa
- Mitä kirja antaa sinulle lukijana?
- Löysitkö kirjasta jotakin sellaista mitä et aiemmin tiennyt?
- Onko lukemasi kirja luotettavaa tietoa?
- Nimeä kirjoitelmasi
- Jos haluat: Vaihda kirjoitelma parin kanssa (sähköposti): Lue teksti. Korjaa havaitsemasi kielivirheet ja kielellisesti kömpelöt ilmaisut. Kirjoita kommenttisi siitä, miten hyvin mielestäsi teosesittely on laadittu annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Palauta valmis työ Pedanetin Kirjasto-sivulla olevaan laatikkoon (voidaksesi palauttaa, pitää olla kirjautunut koulun sivuille - jos palautat linkin, huolehdi siitä, että siinä on jaettu käyttöoikeus)